Max Paradox

PROBLEM? WYLUZUJ. OGARNIESZ TO!

Seria poradników z przymrużeniem oka ;)

Kochamy Się, Ale Nie Mamy o Czym Rozmawiać

Jak odbudować ciekawość sobą, wrócić do prawdziwych rozmów i przestać ograniczać komunikację do „co kupić?” oraz „o której wrócisz?”

Mamy problem. Ale spokojnie.
Da się go rozwiązać i jeszcze będzie z czego się pośmiać.

Kochamy Się, Ale Nie Mamy o Czym Rozmawiać

Jak odbudować ciekawość sobą, wrócić do prawdziwych rozmów i przestać ograniczać komunikację do „co kupić?" oraz „o której wrócisz?"

Max Paradox

PROBLEM? WYLUZUJ. OGARNIESZ TO!

SPIS TREŚCI

INTRO 4
Rozdział 1 - Znam cię. Czy na pewno? 10
Rozdział 2 - Związek jako dział logistyki 17
Rozdział 3 - Jesteś tutaj, ale trochę cię nie ma 24
Rozdział 4 - Nie czekaj, aż rozmowa sama się wydarzy 31
Rozdział 5 - Nie rób z rozmowy przesłuchania 38
Rozdział 6 - Nie czekaj na awarię 45
Rozdział 7 - Nie musisz wygrać tej rozmowy 52
Rozdział 8 - Kiedy żart staje się zasłoną dymną 59
Rozdział 9 - Zejdź poziom niżej 66
Rozdział 10 - Pamiętaj, co było ważne 73
Rozdział 11 - Opowiedz, co dzieje się po drodze 80
Rozdział 12 - Nie musicie interesować się tym samym 87
Rozdział 13 - Porozmawiajcie o tym, czego jeszcze nie ma 94
Rozdział 14 - Zróbcie coś, o czym będzie co opowiadać 101
Rozdział 15 - Gdy jedno chce rozmawiać bardziej 108
Rozdział 16 - Kiedy nie macie już siły być interesujący 116
Rozdział 17 - Nie każda próba zaskoczy 123
Rozdział 18 - Zauważcie, kiedy wraca autopilot 130
Rozdział 19 - Wracajcie po małych pęknięciach 137
Rozdział 20 - Zostańcie dla siebie trochę nieznajomi 144

INTRO

Siedzicie razem przy stole albo na kanapie. Nie pokłóceni. Nie obrażeni. Właściwie wszystko jest w porządku, co brzmi uspokajająco, dopóki nie odkryjecie, że od siedmiu minut jedynym tematem rozmowy jest to, czy trzeba kupić kapsułki do zmywarki. Pada jeszcze pytanie, kto jutro odbierze przesyłkę, krótka informacja o godzinie powrotu i komunikat dotyczący czegoś, co zaczęło dziwnie pachnieć w lodówce. Potem cisza. Jedno z was patrzy w telefon, drugie rozważa, czy powiedzieć coś interesującego, ale w głowie pojawia się pustka podobna do tej, która następuje po pytaniu kelnera: „Czy wszystko smakuje?". Oczywiście, że smakuje. Nagle nie wiadomo jednak, co zrobić z rękami, twarzą ani całym swoim życiem. Jeszcze kilka lat temu potrafiliście rozmawiać do drugiej w nocy o dzieciństwie, ludziach, planach, głupich teoriach, pracy, muzyce i o tym, dlaczego jedna konkretna osoba na imprezie zachowuje się, jakby właśnie przejęła zarząd nad ONZ. Teraz człowiek, którego znasz najlepiej na świecie, siedzi metr od ciebie, a ty zastanawiasz się, czy poinformować go, że płyn do prania jest w promocji.

Najbardziej niepokojące jest to, że zwykle nie wydarzyło się nic spektakularnego. Nie było dnia, w którym ktoś uroczyście ogłosił: „Od dzisiaj przestajemy być dla siebie ciekawi i przechodzimy wyłącznie na komunikację administracyjną". To dzieje się znacznie mniej widowiskowo. Najpierw jest więcej obowiązków, trochę mniej czasu, trochę więcej zmęczenia. Później zaczynacie rozmawiać głównie wtedy, kiedy coś trzeba ustalić, przypomnieć, kupić, odebrać, opłacić albo naprawić. Związek działa nadal całkiem sprawnie, tylko coraz bardziej przypomina dobrze

zarządzaną małą firmę, w której oboje jesteście jednocześnie zarządem, działem logistyki i pracownikami miesiąca, chociaż nikt nie dostał za to nawet kubka. Można w takim układzie naprawdę się kochać. Można być lojalnym, czułym i ważnym dla siebie, a jednocześnie zorientować się pewnego wieczoru, że ostatnia rozmowa niezwiązana z organizacją życia odbyła się tak dawno, iż prawdopodobnie obowiązywał wtedy inny cennik internetu.

Problem nie polega więc automatycznie na tym, że „związek się skończył", „nie pasujecie do siebie" albo „nie ma już chemii". Czasem oczywiście za ciszą stoją poważniejsze konflikty, długo ignorowane urazy albo problemy wymagające czegoś więcej niż kilku lepszych pytań przy kolacji. Bardzo często jednak mechanizm jest bardziej zwyczajny: im lepiej kogoś znamy, tym łatwiej zaczynamy zakładać, że już wiemy, co powie, co myśli i dlaczego zachował się właśnie tak. Zamiast zapytać, przewidujemy. Zamiast słuchać, uzupełniamy odpowiedź w głowie. „Wiem, co powiesz" wydaje się niewinnym zdaniem, dopóki nie zauważysz, że można nim bardzo skutecznie zamknąć rozmowę, która jeszcze nawet się nie zaczęła. Człowiek obok nadal się zmienia, ma nowe obawy, pomysły, zachwyty, wątpliwości i opinie. Tylko domowy system operacyjny dawno przestał instalować aktualizacje.

Do tego dochodzi zmęczenie, które jest wyjątkowo skutecznym wrogiem fascynujących rozmów. Po dniu pełnym pracy, wiadomości, decyzji i drobnych spraw do załatwienia człowiek nie zawsze ma ochotę analizować sens życia i odkrywać ukryte warstwy osobowości partnera. Czasem chce usiąść i przez kwadrans nie być potrzebny żadnej istocie, aplikacji ani pralce. To normalne. Kłopot zaczyna się wtedy, gdy zmęczenie z pojedynczego

wieczoru staje się jedynym obowiązującym trybem komunikacji, a para przestaje tworzyć warunki, w których mogłaby mówić o czymkolwiek poza bieżącą obsługą rzeczywistości. Wtedy pojawia się paradoks: nie rozmawiacie, bo jesteście zmęczeni, a później rozmowa wymaga coraz większego wysiłku właśnie dlatego, że dawno jej nie było. Po pewnym czasie pytanie „O czym chcesz pogadać?" brzmi mniej więcej tak naturalnie jak „Proszę teraz spontanicznie powiedzieć coś fascynującego. Czas start".

Łatwo wtedy zacząć szukać winnego. „Ty już ze mną nie rozmawiasz." „A ty ciągle patrzysz w telefon." „Bo kiedy próbuję coś powiedzieć, odpowiadasz jednym słowem." „Bo pytasz mnie o coś dokładnie wtedy, kiedy zasypiam." I nagle rozmowa o braku rozmów staje się najbardziej ożywioną rozmową od trzech tygodni, co byłoby nawet zabawne, gdyby nie było tak irytujące. Tyle że wygrywanie procesu sądowego pod tytułem „Kto pierwszy przestał być interesujący?" zwykle niewiele zmienia. W większości przypadków obie osoby uczestniczą w tym samym mechanizmie, choć mogą robić to inaczej. Jedna przestaje pytać, bo spodziewa się zdawkowej odpowiedzi. Druga odpowiada zdawkowo, bo pytania pojawiają się wyłącznie wtedy, kiedy oboje są wyczerpani. Po kilku takich rundach każde ma już całkiem przekonującą teorię na temat tego, dlaczego problemem jest głównie ta druga osoba.

Ta książka nie będzie próbowała zamienić waszych wieczorów w obowiązkowe trzygodzinne sesje głębokiej bliskości przy świecach. To byłby świetny sposób, żeby po tygodniu zacząć tęsknić za pytaniem o kapsułki do zmywarki. Chodzi o coś znacznie bardziej wykonalnego: odzyskanie ciekawości człowiekiem, którego być może

znasz od lat, ale którego nie da się przecież poznać raz na zawsze. Będziemy przyglądać się temu, jak rutyna spłaszcza rozmowy, dlaczego niektóre pytania prowadzą donikąd, jak odróżnić zwykłą ciszę od emocjonalnego wycofania i jak tworzyć okazje do rozmowy bez robienia z niej kolejnego punktu harmonogramu. Nie potrzebujecie specjalnego weekendu w hotelu, zestawu kart za dwieście złotych ani ceremonii, podczas której oboje patrzycie sobie w oczy, dopóki ktoś nie zacznie nerwowo śmiać się z własnego nosa. Potrzebujecie raczej kilku lepszych nawyków i odrobiny świadomej uwagi skierowanej nie na „nasz związek" jako wielki abstrakcyjny projekt, lecz na konkretną osobę siedzącą po drugiej stronie stołu.

Ważna będzie także różnica między pytaniem a prawdziwą ciekawością. Można przecież zadać dziesięć pytań i nadal nikogo nie słuchać. „Jak było w pracy?" - „Dobrze." - „Aha." Formalnie rozmowa miała miejsce. Protokół można podpisać. Ciekawość zaczyna się sekundę później, kiedy zamiast przejść do kolejnego obowiązku zauważasz coś w odpowiedzi, tonie głosu albo zachowaniu i decydujesz się zostać przy tym odrobinę dłużej. Nie po to, żeby przesłuchiwać człowieka jak funkcjonariusz na granicy, lecz żeby przestać traktować jego wewnętrzny świat jak znaną już instrukcję obsługi. Czasem największa zmiana polega na tym, że zamiast pytać automatycznie, zaczynasz naprawdę chcieć poznać odpowiedź. To brzmi banalnie tylko do momentu, w którym spróbujesz zrobić to po dziewięciu wspólnych latach i odkryjesz, ile razy w tygodniu kończysz cudze zdania w swojej głowie.

Nie będziemy również udawać, że każda dobra rozmowa musi być głęboka. Bliskość nie powstaje wyłącznie podczas debat o lękach z dzieciństwa, sensie istnienia i tym, kim

chcemy być za piętnaście lat. Czasem zaczyna się od śmiesznej obserwacji ze sklepu, absurdalnej sytuacji w pracy, pytania „Co ostatnio najbardziej cię zaskoczyło?" albo historii, której normalnie nie opowiedziałoby się, bo wydawała się za mało ważna. To właśnie wiele takich drobnych wymian buduje poczucie, że nadal uczestniczycie w swoich światach, zamiast przesyłać sobie jedynie komunikaty techniczne. Rozmowa nie musi być ważna, żeby była wartościowa. Musi natomiast zostawiać choć odrobinę przestrzeni na coś, czego wcześniej o drugiej osobie nie wiedziałeś - nawet jeśli odkryciem dnia jest fakt, że od siedmiu lat absolutnie nie znosi waszej wspólnej lampy, ale milczała, bo „już się przyzwyczaiła".

Nie każda cisza jest też problemem. Dwie osoby mogą czuć się ze sobą bezpiecznie właśnie dlatego, że nie muszą przez cały czas czegoś produkować: słów, tematów, atrakcji i dowodów na to, że relacja żyje. Wspólne milczenie potrafi być bliskością. Różnica polega na tym, czy za ciszą stoi spokój, czy raczej poczucie, że nie warto zaczynać, bo i tak nic z tego nie będzie. Jeśli rozmowy regularnie kończą się pogardą, lękiem, kontrolą, poniżaniem, agresją albo całkowitym zamrożeniem kontaktu, potrzebne może być profesjonalne wsparcie zamiast kolejnej techniki komunikacyjnej. Ta książka nie będzie diagnozować waszego związku ani obiecywać, że każde oddalenie da się odwrócić. Ma pomóc tam, gdzie między dwojgiem ludzi nadal jest więź, tylko przez codzienną rutynę coraz trudniej się do niej dostać.

Najważniejsze jest to, że nie musicie odzyskiwać wersji siebie sprzed lat. Tamci ludzie mieli inne życie, inne problemy, mniej wspólnych rachunków i prawdopodobnie znacznie większą tolerancję na rozmowy prowadzone o

pierwszej trzydzieści w nocy. Chodzi o poznanie siebie na nowo w obecnej wersji. O zauważenie, co dziś porusza drugą osobę, czego się boi, czego chce więcej, z czego właśnie wyrasta i z czego śmieje się teraz, a nie pięć lat temu. Można mieszkać razem i stopniowo przestać się aktualizować. Można też zacząć robić to ponownie, bez wielkiej rewolucji, za to regularnie i wystarczająco dobrze. A wtedy pytanie „co kupić?" nadal będzie potrzebne. Po prostu przestanie być najbardziej ekscytującym momentem waszego wieczoru.

Rozdział 1 - Znam cię. Czy na pewno?

Jesteście u znajomych. Ktoś przy stole opowiada o zmianie pracy i nagle pyta twoją partnerkę albo partnera: „A ty? Gdybyś mógł teraz zmienić jedną rzecz zawodowo, co byś zrobił?". Otwierasz usta szybciej niż osoba, do której skierowano pytanie, i rzucasz: „On? Nigdy by nie odszedł, za bardzo ceni stabilność". Pada śmiech, bo przecież dobrze się znacie. Bardzo dobrze. Człowiek obok ciebie uśmiecha się jednak trochę inaczej i mówi: „Właściwie ostatnio o tym myślę". I przez dwie sekundy masz wrażenie, jakby ktoś bez uprzedzenia przesunął ścianę w mieszkaniu. Jak to myślisz? Od kiedy? Dlaczego nic nie powiedziałeś? Po chwili dołącza kolejna myśl, znacznie mniej elegancka: chwileczkę, przecież ja wiem, jaki ty jesteś. Oto jeden z najdziwniejszych paradoksów długiej relacji. Im więcej o kimś wiemy, tym łatwiej przestajemy sprawdzać, czy nadal jest to prawdą.

Na początku związku ciekawość działa niemal automatycznie. Chcesz wiedzieć, co druga osoba lubi, czego nie znosi, czego się wstydzi, dlaczego nie je oliwek i skąd wzięła się ta kompletnie nieuzasadniona nienawiść do pewnego aktora. Pytasz o dzieciństwo, rodzinę, pracę, przyjaźnie, plany, dziwactwa i rzeczy kompletnie niepraktyczne. Potraficie przez pół godziny dyskutować, czy lepiej umieć latać, czy być niewidzialnym, choć żadne z was nie ma obecnie realnej oferty w żadnym z tych zawodów. Potem przychodzi życie, wspólna historia rośnie, a ciekawość zostaje częściowo zastąpiona wiedzą. Wiesz, jak druga osoba pije kawę, co zamawia w restauracji, co ją denerwuje w pracy i jak wygląda jej twarz, kiedy mówi „nic się nie stało", choć ewidentnie coś się stało. Ta wiedza jest

potrzebna. Problem zaczyna się dopiero wtedy, kiedy z pomocnej mapy robi się akt własności do całego terytorium.

Człowiek, z którym jesteś, nie jest produktem po zakończeniu procesu konfiguracji. Nie wyskoczył kiedyś komunikat: „Instalacja osobowości zakończona. Wersja 4.7 będzie obowiązywać do końca życia". Ludzie zmieniają poglądy, priorytety, tolerancję na pewne rzeczy, marzenia, lęki, zainteresowania, relacje z własną rodziną i sposób, w jaki patrzą na siebie. Część zmian jest duża i widoczna, część odbywa się po cichu. Ktoś, kto przez lata chciał awansować, może nagle uznać, że bardziej zależy mu na spokoju. Ktoś, kto zawsze uwielbiał wielkie spotkania, może zacząć męczyć się samą myślą o piętnastu osobach wokół stołu. Ktoś, kto kiedyś chciał mieszkać w centrum, może niespodziewanie zacząć przeglądać domy z ogródkiem i mówić rzeczy typu „wyobraź sobie, tutaj można by posadzić pomidory", co jest momentem wymagającym poważnego potraktowania, zwłaszcza jeśli wcześniej uważał pietruszkę w doniczce za rolnictwo przemysłowe.

Kłopot polega na tym, że mózg bardzo lubi skróty. Jeżeli tysiąc razy widzieliśmy czyjąś reakcję, naturalnie przewidujemy tysiąc pierwszą. To oszczędza wysiłek. Nie trzeba codziennie prowadzić badań terenowych pod tytułem „Czy mój mąż nadal nie lubi wątróbki?". W wielu sprawach założenia są rozsądne i praktyczne. Jednak dokładnie ten sam mechanizm zaczyna szkodzić rozmowie, kiedy przenosimy go z prostych preferencji na bardziej złożone pytania o emocje, potrzeby i poglądy. Zamiast zapytać: „Jak teraz podchodzisz do tej sytuacji?", myślimy: „Wiem, co powie". Zamiast sprawdzić: „Nadal chcesz tego samego?", zakładamy, że oczywiście tak. Powoli przestajemy spotykać się z aktualnym człowiekiem, a zaczynamy rozmawiać z jego